

A Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozatának értékelése az új Nemzeti alaptanterv 2018-as tervezetéről készült kérdőíves felmérésről

A kitöltők adatai

Az anonim kérdőív kitöltésére 2018. 09. 19–26. között volt lehetőség, s e rövid idő alatt is közel 50-en válaszoltak. (47 fő) A válaszadók 51%-a nő, 49%-a férfi. Legnagyobb arányban a budapesti iskolákban tanító (vagy már nyugdíjas) tanárok válaszoltak, őket a pécsi Kollégák követték, de az ország számos pontján dolgozó tanár osztotta meg véleményét (pl. Bonyhád, Jászárokszallas, Mátészalka, Győr, Keszthely stb.). A válaszadók többsége (77%) gimnáziumban, szakgimnáziumban dolgozik, ám van kitöltőnk az általános- és felsőoktatásból is. A tapasztalatot tekintve, általában minimum 10 éve tanítanak a válaszadók, de az is világosan látszik, hogy pályakezdő (gyakornok) pedagógusok nem töltötték ki a kérdőívet. Annak ellenére, hogy színes a kitöltők adta paletta, a kérdőív nem számít reprezentatívnak, mégis ad bizonyos támpontot arra nézve, hogy a gyakorló pedagógusok hogyan értelmezik a tervezetet. Sajnálatosnak és jelzésértékűnek tartjuk, hogy az általános iskolában tanító tanárokat nem sikerült kellőképpen aktivizálnunk, noha a NAT az alapvető változásokat éppen ennek a korosztálynak a tanításával kapcsolatban fogalmazta meg.

1. A NAT tervezetről és készítésének módjáról általában

A kérdőív ezen szakaszában a NAT tervezet elkészítésének körülményeiről és a véleményezési lehetőségekről, továbbá a NAT alapelveire és pedagógiai koncepciójára tettünk fel kérdéseket eldöntendő vagy kifejtendő kérdéseket.

1. Alapelvek

Kiderül, hogy a válaszadók (vagy iskolájuk, szervezetük) több mint 89%-át **nem keresték meg a készítőik szakmai egyeztetés céljából**, vagy a válaszadóknak nincs tudomásuk ilyen jellegű megkeresésről. A kitöltők 77%-a nem tartja elegendőnek a 30 napot a tervezet véleményezésére, és a véleményezésre felkínált lehetőséget sem tartja megfelelőnek a válaszadók kétharmad része.

A kitöltők 68%-a szerint inkább kiolvasható a pedagógiai kultúraváltás szándéka a tervezetből és szintén ebben az arányban alapvetően korszerűnek tekintik az új NAT tervezetét.

2. Műveltségterületek

Arra a kérdésre, hogy a műveltségterületek elnevezése (tanulási területek) és száma (10 helyett 8) körüli változtatásokkal egyetértenek-e, kb. 50-50%-os eloszlásban érkeztek válaszok, így egyértelmű álláspont ezzel kapcsolatban nem rajzolódik ki. Az eredmények alapján megállapítható viszont, hogy a kitöltők 89%-a szükségesnek tekinti, hogy a változásokat magyarázatok, indoklások kísérjék.

Sajátos ellentmondás fedezhető fel a tantárgyi rendszer szabályozását illetően, mivel a válaszadók 62%-a egyetért azzal, hogy a korábbi NAT változatoktól eltérően az egyes műveltségterületek arányait százalékok helyett óraszámok szabályozzák, ugyanakkor a NAT tervezetben megjelenő órátáblát nem támogatja a válaszadók kb. 80%-a, mert az nem járul hozzá az iskolák közti különbségek csökkentéséhez. A kitöltők kétharmada úgy gondolja, hogy a tantárgyi rendszer NAT-ban való rögzítése nem növeli az iskolák/tanárok önállóságát.

A fenti ellentmondások tükrében **a Tagozat elnöksége egyértelműen azt javasolja, hogy a NAT ne vegye át a kerettantervektől a tantárgyi rendszer meghatározását, mert ez gátolja a különböző iskolatípusok sajátosságainkat érvényesülését és a differenciált tanulásszervezési formák fenntartását.**

2. Történelem és társadalmi ismeretek

Ebben a szakaszban a történelem és társadalmi ismeretek területéhez és tantárgyhoz kapcsolódott 21 főbb kérdés, ám számos esetben indoklásra, hosszabb válaszadásra is lehetőségük nyílt a Kollégáknak.

1. Műveltségterületek

A műveltségterületeket nevének (Ember és társadalom) és tartalmának (pl. hon és népismeret, filozófia elhagyása) indoklás nélkül történő megváltoztatásával a válaszadók 70%-a nem ért egyet, viszont a társadalomismeret kifejezés használatát 68%-uk támogatja a jelenleg használatos állampolgári ismeretek szóhasználat helyett. Ezen ellentmondás megjelenése is feltehetően azzal függ össze, hogy **a készítőik nem indokolták kellően a módosítás okait.**

2. Modulok

A válaszok alapján kiderül, hogy a véleményezők számára **értelmezési gondot jelentett** a tervezetben a tematikus modulok nem egyértelmű megjelenése. A válaszolók 49%-a egyetért azzal, hogy NAT tervezet tematikus modulokkal kívánja biztosítani a tananyagcsökkentést,

továbbá 66%-uk szerint a tematikus és szintetizáló modulok inkább segítik a történelemtanítás megújítását, többségében az elmozdulás lehetőségét látják benne.

3. Kompetenciák

A válaszadók többsége (64%-a) szerint új NAT tervezetben megfogalmazott kompetenciák inkább érvényesíthetők a jelenlegi történelemtanítási gyakorlatban; egyéb kompetenciát a kitöltők kb. 87%-a nem építene be; **a kritikai gondolkodás fejlesztésének azonban nagyobb szerepet kívánnának adni** a véleményezők.

4. Eredménycélok

A NAT tervezet egyik újdonsága az eredménycélok megjelenése. A beérkező válaszok kapcsán az állapítható meg, hogy a válaszolók **inkább elutasítón viszonyulnak** ehhez. Mindez, amellet, hogy itt egy új kimenetközpontú megjelenítésről van szó, azzal is magyarázható, hogy ennek kidolgozottság hiányosságai – nincsenek szintezve az elvárások – nem tette egyértelművé az elvárásokat. Ebből is következik, hogy a kitöltők közel 60%-a nem ért egyet azzal, hogy a dokumentumban a korábbi NAT-októl eltérően a fejlesztési célok helyett az eredménycélokat jeleníti meg hangsúlyosan, és 74%-uk úgy gondolja, hogy az eredménycélok nem fogják garantálni az oktatás eredményességét. Oka lehet ennek, hogy kb. 92%-uk szerint az eredménycélok maradéktalan megvalósításához (inkább) nem adták a feltételek (pl.: óraszám, tankönyv, digitális anyagok, tanítási segédletek). Arról, hogy az eredménycélok megjelenése összekapcsolódik-e majd a pedagógusok munkájának minősítésével, nem született döntő állásfoglalás, nem tudják megítélni a válaszadók. A válaszadók kb. 70%-a szerint a tematikus modulok és az eredménycélok rendszere inkább nem eredményezi majd a gyakorlatban a feldolgozandó anyag jelentős csökkentését.

5. Társadalomismeret

Bár a válaszadók 63%-a egyetért azzal, hogy az új NAT tervezet a társadalmi ismeretek tanítását általános- és középiskolában is a történelemórától külön, heti egyórás tantárgyba kívánja szervezni. Ennek kapcsán azonban meg kell említeni, hogy feltehetően nem végiggondolt szakmai érvek (történelembe integrált társadalomismereti gondolkodás) állnak a háttérben, hanem az, hogy ezáltal több óraszámot lehetne fordítani a klasszikus értelemben vett történelem tanítására.

6. Kronologikus-/ tematikus rendezőelv

Arra a kérdésre, hogy egyetértenek-e azzal, hogy a tervezet az általános iskolában megszünteti a kronologikus elven nyugvó történelemtanítást, 55% pozitívan nyilatkozott, ám az általános iskolában tanító pedagógusok aránya csak a válaszadók 25%-át teszik ki, így az itt kapott eredményt semmiképpen nem tekinthetjük mérvadónak. A kitöltők 64%-a egyetért azzal, hogy a NAT tervezete 7-8. osztályban két hosszsmetszeti téma, és három szintetizáló modul feldolgozására ad lehetőséget, továbbá. 89%-uk egyetért azzal, hogy a középiskolai szakaszban a kronológiai rendezőelv mellett, megjelentek hosszsmetszeti témák is, a hosszsmetszeti témákat viszont 62%-uk hangsúlyosabban szerepeltetné.

Láthatóan a **tervezetben megjelenő spirális tananyag-elrendezés elfogadottsága mögött nincs igazi konszenzus**, mert nagyjából fele-fele arányban gondolják úgy a válaszadók, hogy ez ellehetetleníti/lehetővé teszi a 6 és 8 évfolyamos gimnáziumok számára az alapvetően lineáris szerkezet további alkalmazását.

7. Érettségi

A Kollégák kétharmada úgy ítéli meg, hogy a NAT tervezet legalább 50%-ban igényli majd az érettségi követelmények átdolgozását.

8. Egyéb

A rövid elemzés mellett számos olyan vélemény és ötlet érkezett be a pedagógusok részéről, melyet megfontolandónak tartunk, azonban ezek összegzésére jelenleg a Tagozat nem vállalkozik. Egyértelműen látszik, hogy **a tanárok igényelnék a szakmai párbeszédet a témában**, melynek számos indoka van, de elegendő lehet az is, hogy véleményük szerint az ígért (és nagyon is szükségesnek tartott) **tananyagcsökkentés elmaradt**.

Budapest, 2018. 09. 27.